

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Gregor. IX. a Barensi Archiepiscopo, & fratri Ioseph. monacho
Floren.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

suo docere. *l. si seruus* 50. §. 1. & §. si quis ante, ff. de legat. 1. Prosequuntur alias collusionis praesumptiones Anania in praesenti rubric. num. 4. Menochius d. praesumpt. 26. Barboza hic, num. 4.

10. *l. Spoliare*) Consonant textus in cap. cum clericis 6. de pact. cap. cum clericis 11. de censibus, id est perpetuo privare, cap. ad falsarios, de crimine falsi, cap. tue 11. de iurejur. Nec contrarium probat textus in cap. praterea, de censibus, si modò verbum *illusorie*, in eo accipias pro deceptione, non pro collusionione. Hujus poenae duplex ratio assignari valet: alia generalis, quam reddunt Glossa 1. hic, & Hostiensis num. 1. ne colludium

maneat impunitum, cap. si quem 1. g. 3. quâ ratione colludentes aliis poenis afficiuntur, & detegentes collusionem praemium consequuntur, ut in l. 1. & per totum ff. hoc tit. l. 8. §. 1. ff. de injus vocando l. 49. ff. de act. empti, l. sed adest 19. ff. locati, l. 8. §. 1. ff. mandati, l. 37. tit. 18. lib. 6. recopil. Alia ratio specialis assignatur ab Alexandro in finalibus verbis, in quibus illud notandum est, quod cum clericis succedere deberent, ex collusionione praedictum fiebat Episcopo, ad quem ipse beneficii collatio spectabat; & etiam patrono, ad quem praesentatio pertinebat. Unde transactio in eorum praedictum sustineri nequibat.

CAPUT IV.

Gregor. IX. ^a Barenfi Archiepiscopo, & fratri Ioseph. monacho Floren.

IN tantum clamor, qui ascendit contra ^b Acherontinum Archiepiscopum, inualefcit, quod dissimulare ipsum ulterius sine scandalo non volumus, nec sine periculo tolerare. Et infra: Licet autem Sedes Ap. frequentibus clamoribus excitata, inquisitionem quorundam excessuum suorum duxerit committendam; propter ^c tergiversationes tamen ipsius (ut dicitur) eodem cum inquisitoribus, & examinadoribus colludente, necnon corruptis testibus, & inquisitoribus, ac examinadoribus supradictis, non solum praedicti excessus remanserunt haecenus incorrupti, verum etiam peiora prioribus committere non expavit. Et infra: Discretionem vestram mandamus, quatenus si de hujusmodi collusionione, ac corruptione constiterit, ex integro super praemissis & aliis, alioquin super novis dumtaxat inquiratis, quae videritis inquirenda.

NOTAE.

^a Barenfi.) Cum Registro epistolarum Gregorii IX. careamus, integram hanc epistolam dare non possumus. De Barenfi diocesi jam nonnulla adduxi in cap. 16. de temp. ordin. & de Monasterio Florensi egi in cap. 2. de summa Trinit.

^b Acherontinum.) De Acherontina diocesi nonnulla notavi in cap. 1.

^c Tergiversationes.) De tergiversatoribus, & eorum poenis egi in cap. licet, de accusat.

Morla in emp. tit. de transact. in praesent. num. 47. Mastrillus de Magistrat. lib. 6. cap. 9. Anguianus lib. 2. de legibus, cap. 7. nu. 10. Carpovius qq. crimin. 9. 48. Ant. Matthæus de crimin. ad l. transigere, C. de transact. num. 7.

Sed Haec assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione. Judicis sententia absolutoria Impugnatio adeo tollit crimen, ut semper obstat quominus alius eundem reum repetere possit, l. ingenuum tradita 25. ff. de statu hominum, l. si cui 7. §. iisdem, ff. de accusat. late probavi in cap. de his, de accusat. Igitur etsi per collusionem sententia lata sit, amplius de eo crimine agi non potest. Augetur primò hæc dubitandi ratio ex eo, nam ignoscendum est ei, qui qualiterqualiter sanguinem suum redemptum voluit, l. 1. ff. de bonis eor. qui ante sent. Igitur compositione facta cum accusatore, accusatus, qui hoc modo sanguinem suum redemit, accusari, vel inquiri de eodem delicto non potest. Augetur secundò hæc difficultas ex eo, nam abolitione sopitur crimen l. 1. C. de generali abolit. Igitur multò magis compositione facta cum accusatore crimen extinguitur. Tandem augetur eadem difficultas ex eo, nam transactio non minorem auctoritatem habet, quàm res judicata, l. non minorem 20. C. de transact. l. 2. ff. de iurejur. sed per sententiam absolutivam omnino tollitur crimen, ut proxime probavi: igitur & transactio omnino tollitur.

Quâ dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, pro cuius expositione sciendum est, verbo collusionis frequenter uti utriusque juris conditores, ut constat ex juris locis supra adductis, in quibus aliquando appellatur collusio, ut in l. si procuratorem 8. §. 1. ff. mandati: aliquando colludium, cap. si quem poenituerit, 2. qu. 3. Majoranus in novel. de Episc. judic. Marcellinus lib. 18. tit.

COMMENTARIUM.

1. ^{Conclu-} ^{si a} ^{diver} ^{et pro-} ^{hatur.} EX hoc textu, & ex cap. 1. & 2. hoc tit. sequens deducitur assertio: Absolutio de criminibus illatis per collusionem facta, etiam procedente parvum transactio, non impedit iudicem punire, & inquirere idem delictum. Probat eam textus in l. 1. C. de advocat. divers. judic. l. 7. C. quando provocare, l. 1. §. praevicatorum, ff. ad Turpil. l. 4. l. Imperatores 24. l. ejus qui 29. ff. de jure fisci, l. 3. §. sitamen, ff. de libero homin. exhib. l. eum qui 30. §. in popularibus, de iurejur. l. 3. l. 4. §. ult. l. adulter. 19. §. final. l. quicumque 31. l. quascum 40. final. ff. ad leg. Jul. de adulter. l. minor. 18. §. 1. ff. de minor. l. 7. §. si dolo, ff. de dolo l. ita demum 31. ff. de recept. arbitr. l. 11. C. de accusat. l. 1. ff. de praevicator. l. 4. §. iisdem, de accusat. l. denunciasset 17. §. quaritur, ff. ad leg. Jul. de adult. l. 1. C. si adversus fscum, lib. 10. l. servo 65. §. cum Prator. ff. ad Trebel. l. si Prator. 65. vers. Marcellus. ff. de iudiciis, l. 1. ff. de bonis eorum. cap. licet, vers. Cum igitur, de simon. Illustrant ultra congestos à Barboza in praesenti, Gamma decis. 53. Duarens ad tit. ff. de praevicator. Martinus Deltio in l. transigere, num. 58. C. de transact. Covarr. lib. 2. var. cap. 10. num. 5.

tit. 30. Symmachus lib. 1. epist. 86 & lib. 3. epist. 52. & lib. 4. epist. 20. & 50. & lib. 10. epist. 35. in edito Theodorici, cap. 114. notavit Savarus ad Sidonium lib. 1. epist. 2. verbo *Colludium*. Et collusio ita communiter definitur, ut sit, *inter actorem, & reum fraudulenta, & latens conventio*. Sylvester verbo *Collusio*, Gigas, de pensionibus q. 42. num. 3. vel ut inquit Cujacius, & Gothofredus ad tit. ff. de collus. detegend. collusio est sub specie litis lusus, metaphorâ sumptâ à rebus ludicris, ut cum quidam non jure, armisq; contendunt, sed leviter, & ludicrè. Virgilius ad res inanes, & frivolas vocem hanc transtulit lib. 1. Georgic.

Aut summâ, nantes in qua colludere plumas.

Unde teste Hothomano de verbis juris, colludere dicuntur, qui quod ex animo facere videntur, id dissimulatè, & fictè agunt inter se, aliorum sensibus illudentes. Unde collusio dicitur fictio in l. 1. §. accusantur, ff. ad Syllan. & colludentes lutoricè agere in l. si servus 50. §. 1. ff. de legat. 1. seu proflatorio judicio, l. si proflatorio 19. ff. de appellat. ubi notavit Gothofredus, Alciatus lib. 4. parerg. cap. 24. Inde est, quod collusio etiam vocatur illusio, cap. preterea 8. de censibus, Clement. 1. de renunc. quamvis in Concilio Lateran. ex quo transcriptus est textus in d. cap. preterea, loco verbi *Lusione*, legatur *collusione*, quod magis placet Antonio Augustino. Sed nihilominus verbum *illusione*, extat in prima collectione, & illud agnoscunt Innocentius & Hostiensis ibi num. 7. Ex eadem ratione prævaricatores, qui translative munere accusandi defunguntur, proprias probationes dissimulando, & falsas rei excusationes admittendo, dicuntur colludere in l. 1. §. prævaricatorum ff. ad Turpil. l. 7. §. penult. ff. de dolo, l. 3. ff. ad leg. Jul. de adult.

4. Per collusionem gesta infirmantur.

Deinde sciendum est, per collusionem gesta rescindi, & infirmari, veluti sententia, quâ quis cum esset servus, vel libertus, per collusionem cum domino, vel patrono factam, fuit ingenuus pronuntiatus, ut constat ex l. 1. §. per totum. ff. hoc tit. ad quam speciem spectant textus in l. 1. §. 2. ff. de jure aureor. annul. l. qui de libertate 29. §. ult. ff. de liberali causa, l. 2. §. final. ff. si libertus ingenuus, l. Divi 27. ff. de liber. caus. quo casu perinde inefficax est sententia, ac si nulla res judicata intervenisset, l. cum non justo 3. ff. hoc tit. l. Præses 5. C. de pignor. Covar. practicar. cap. 23. num. 5. Tiraquel. de nobilit. cap. 37. num. 4. Faber lib. 19. conjecl. cap. 4. Item & casu, quo hæres ab eo, qui de inofficio agebat per collusionem in fraudem legatariorum, vel libertatum, victus fuit, quia tunc licet legatariis, & illis quibus libertas relicta est, causam agere apud judicem, qui de testamento cognoscit, vel ex rescripto Divi Pii appellare, ut sententia rescindatur, l. à sententia 5. si hæres, l. si proflatorio 14. ff. de appellat. l. si suspecta 27. ff. de inoffic. testam. l. si servus 50. §. si quis ante ff. de legat. 1. l. si hæres 19. C. de testamentar. manumiss. Et generaliter sententia per collusionem prolata non præjudicat, l. Arianus 27. C. de liber. causa, l. Præses 5. C. de pignor. ubi Cujacius exponit legem penultimam, ff. de re judic. l. 4. §. item si emptor, ff. de appellat. l. 3. ff. de pignor. l. quamvis 19. C. ad leg. Jul. de adulter. l. si pariter 9. ff. de liber. causa l. si creditores, ff. de privileg. credit. l. Paulus 29. ff. de procurat. l. si cum uno 22. ff. de except. rei judic. l. 12. C. de testament. manumiss.

inuncta l. 2. Cod. si quis omisâ causâ, l. 7. §. procurator, ff. pro emptore l. 1. §. 4. ff. ad Syllan. Illustrant Cujacius lib. 2. observ. cap. 7. & lib. 16. cap. 32. & lib. 20. 99. Papin. in l. 3. ff. de pignor. Valentia com. 2. illustr. tract. de re judic. Item quando adest collusio, in contractu emptionis, rescinditur venditio per in integrum restitutionem, l. si res 44. ff. de minor. l. ultim. Cod. si adversus fiscum: vel propter dolum, & fraudem datur actio, l. Julianus 12. §. si quis colludente, l. qui per collusionem 49. ff. de action. empti, l. sed adde 19. ff. locati, l. si procuratorem 8. §. 1. ff. mandati, l. §. eleganter, §. dolo, ff. de dolo, l. qui fundum 7. §. procurator, ff. pro emptore, l. final. ff. si vendit. pignor. agatur, l. 3. Cod. de jure fisci l. 7. Cod. de distract. pignor. l. 27. Cod. de evict. l. si quis 34. ff. de procurat. docent Cujac. in l. 7. §. si dolo, ff. de dolo. Faber lib. 12. conjecl. cap. 10. Donellus in l. 2. Cod. si propter public. pensit. Similiter juriurandum delatum per collusionem non obstat, l. eum qui 30. §. in popularibus, ff. de jurejur.

His suppositis apparet jam ratio præsentis assertionis, nam cum sententia per collusionem prolata nulla sit, qui mediante collusione obtinuit sententiam absolutiorum à crimine, quod verè perpetraverat, denud accusari potest, & super eodem delicto inquiri, quoniam talis absolutio fuit fraudulenter obrepta, cap. si quem poeniteret 2. quæst. 3. ne ex malitia sua commodum reporter, contra legem 1. ff. de dolo. Accedit, quod delicta undecunque claruerint, sunt puniendâ, cap. ecce 24. quæst. 3. quia interest Reipublicæ delicta nocentium non manere impunita. l. 5. ff. de pact. dot. l. juris 7. §. si paciscar, ff. de pact. l. ita vulneratus 51. §. assimilatio, ff. ad leg. Aquil. l. 9. §. quod illicitè ff. de public. iudic. Manerent autem impunita, si collusione factâ inter accusatorem, & accusatum non liceret judici super eisdem criminibus inquirere. Deinde nam licet jure civili super delictis capitalibus liceret transigere, l. transigere, Cod. de transact. tamen cum jure canonico delicta capitalia non sint, cum Ecclesia pœnam sanguinis non irroget, ut probavi in cap. sententiam, ne clericis, vel monachi, cap. 1. de calumn. transigi de delictis non potest, ut probat Padilla in d. l. transigere, num. 36. Didacus Perez in l. 2. tit. 15. lib. 8. ordin. Valeron. de transact. lib. 3. cap. 5. num. 32. Igitur non obstante compositione, seu transactione factâ inter accusatorem, & accusatum, iterum judex inquirere potest super eodem delicto. Deinde, nam licet jure communi attentio, conventionne factâ inter accusatorem, & accusatum non possit judex pio vindicta publica pœnam ordinariam infligere, l. 22. tit. 1. partit. 7. potest tamen extraordinariam imponere, ut probat Valeron d. l. quæst. 5. num. 11. Unde rectè in præsentî docetur, collusione factâ inter accusatorem, & accusatum, etiam præcedente transactione posse judicem super eodem delicto inquirere. Huic rationi adjungenda sunt alia, quæ adduxi in cap. de his, de accusat. ubi de hac absoluteione per collusionem factâ expouit difficilia loca Suetonii, & Hermogenis.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, deducta ex l. 7. §. iisdem, ff. de accusat. Nam principium illud procedit quando sententia ritè, & vultur legitimè prolata est; non verò per collusionem, dissimulatâ compositione inter accusatorem, & accusatum. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis deductum ex leg. 1. ff. de bon. eorum, quia

quia verum est, ignoscendam esse ei, qui sanguinem suum redemptum voluit. Sed hoc procedit ne ex Senatusconsulto pro convicto habeatur, non vero ut a pena omnino immunis sit, *l. ult. ff. de praev. Nec obstat argumentum deductum ex exequatione sententiae, & transactionis, quia licet verum sit in pluribus exaequari transactionem rei iudicatam, quia neutra remerè rescindi potest; etiam certum est, non in omnibus comparari cum de criminibus capitalibus iudicari possit, transigi vero non possit. Unde quid mirum, quod sententia iudicis tollat crimen, non autem transactio, ut docuit Ant. Matthaeus de crimin. ad tit. 48 Digestor. tit. 19 cap. 7. num. 7. Nec obstat, quod de abolitione dicebamus, quia verum est abolitione crimen sopiti, ut probavi in *dist. cap. de his, de accusat.* non autem perimi. Unde similiter licet transactione sopitum sit crimen quoad transigentem, tamen quoad alios non perimitur, unde formari potest inquisitio à iudice ex officio.*

nupta adversus omnes securitatem. Ex quibus expressè deducitur, post sententiam absolutoriam per collusionem prolatam, non licere super eodem crimine amplius agere. Igitur non rectè in praesenti docetur, post sententiam absolutoriam per collusionem prolatam licere iudici super eodem delicto inquirere. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, textum illum specialiter procedere in adulterio, in quo cum propriè, & peculiariter accusatio competat marito, ideo si adulter accusatus per collusionem absolutus sit, non potest adultera, dum nupta est, accusari: quod facilius procedit hodiè attento iure nostro Regio, cum adeo proprium sit mariti hoc crimen vindicare, ut nulli alij competat jus accusandi, nec iudici ex officio procedenti, *l. 3. tit. 7. lib. 4. fori, Avendanno respons. 24. n. 6. P. Barbosa in l. 2. ff. solut. mar. crim. num. 113. Gomez in l. 30. Tauri, num. 49. Cypycius L. atro decis. 121. num. 17. nisi adulterium adeò notorium sit, ut magnum scandalum in populo generetur, quia tunc iudex contra adulterum procedere valet suppressis nominibus adultera, & ejus mariti, ne foederetur connubium, ut praxi receptum se vidisse testatur Valeron *dist. q. 5. n. 20.**

7. Sed supra tradita assertioni aperte opponitur *Exponit. textus in l. adulter 19 § final. ff. ad leg. Int. de adult.* in illis verbis: *Proinde si per collusionem cum adultero, zero confiteri ei; fuerit quo absolutus, dedit mulieri*

TITULUS XXIII.

De delictis puerorum.

CAPUT PRIMUM.

Gregorius.

Pueris grandiuisculis peccatum nolunt attribuerè quidam, nisi ab annis xiv. cum e pubescere coeperint; quod meritò crederemus, si nulla essent peccata, nisi quae membris genitalibus admittuntur. Quis verò audeat affirmare, d furta, mendacia, f perjuria non esse peccata? At his plena est s puerilis aetas, quamvis non in eis ita, ut in majoribus puniendi videantur.

NOTÆ.

1. **G**regorius.] In prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. legitur tantum Augustinus, nullibi tamen exprimitur, cuius Gregorii, vel Augustini sit praesens textus, nec ubi reperitur, ut jam notavit Ant. Augustinus in praesenti. Existimabam aliquando utramque inscriptionem retinendam esse, legique debere Gregorius Augustino, ut in cap. 1. de majorit. & obed. cap. 1. dist. 5. Et ita in praesenti proponi responsum D. Gregorii Magni ad consultationem Augustini Anglorum Episcopi, licet illud non extet inter responsa ipsius Gregorii, quae extant ad calcem epistolarum ipsius, de quibus jam nonnulla adduxi in *dist. cap. 1. de majorit.*

2. **b** Peccatum.] Peccatum definitur à Gratiano in *sine 15. quest. 1.* voluntas retinendi, vel confitendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinerè. Covarr. in *cap. alina, 1. part. §. 10. n. 10. de sent. excom. ait:* Est averfio à Deo, & conversio ad creaturas. Unde dicitur in *cfinal. de praescript. quod omne quod non est ex fide, peccatum est; hoc est ex conscientia.* In praesenti peccatum omne delictum significat, juxta rubricam ibi, *de delictis.* DD. Gonzal. in *Decretal. Tom. V.*

at delictum communiter privatam tantum noxant significat, scilicet qua privatim quisquis laeditur, veluti per furtum, mendacium, perjurium, injuriam, & caetera similia: in quo differt à crimine, quia criminis appellatione capitalis fraus intelligitur, quae Respublica laeditur, veluti homicidium, falsitas, adulterium, & similia: quae differentia indicatur aperte, in *l. quis sit fugitivus, §. noxas, ff. de adilit. edit. l. aliud 13. in fine, ff. de V. S.* Hac ratione in Pandectis titulus de privatis delictis secernitur à titulo de extraordin. crimin. & à titulo de publico iudic. Aliquando tamen haec duo confunduntur, & crimen significat privatam delictum, *l. 1. §. ult. ff. de penis: & delictum etiam pro crimine ponitur in l. 1. ff. de legibus, dicta, aliud §. 1. & hoc modo sumitur in praesenti textu, in quo agitur de delictis carnis, de furto, & perjurio: & in cap. 1. 49. dist. cap. exigunt 18. 1. quest. 7. cap. 3. 16. quest. 3. cap. quod quidam 97. §. si cut 1. quest. 1. cap. olim 14. vers. Quod si alias, de privit. regul. l. delictum 76. de R. I. lib. 6. cum 19. 23. quest. 4.*

c Pubescere.] De pubertate, tam virotum, quam foeminarum, egi in cap. 2. de respons. impub. L I d Furta.]